

ЛИТЕРАТУРЕНЪ ЧАСЪ

СЕДМИЧНИКЪ ЗА ЛИТЕРАТУРА, ИЗКУСТВО, НАУКА И ОБЩЕСТВЕНИ ВЪПРОСИ

БРОЯ
4
ЛЕВА

ЛИТЕРАТУРЕНЪ ЧАСЪ
Излиза всѣка сръда, годишно 40 броя.
Издава: КНИГОИЗДАТЕЛСТВО „АЗБУКА“ А. Д.
ул. Бачо Киро № 2, София. Телефонъ 30-72
Всичко да се изпраща на този адресъ

LITERATUREN TCHAS
Hebdomadaire littéraire, artistique et scientifique
РЕДАКТОРЪ: П. К. ЧИНКОВЪ
София, 12. VI. 1935. Година седма

Годишенъ абонаментъ 140 лв., полугодишенъ 75 лв., за странство 200 лв. Обявления: 4 лв. на кв. см. предплатени. Обявления въ хрониката 10 лв. на редъ. На настоятели специални отстъпки.
Ржкописи назадъ не се връщатъ

10 (279)

Когато я изгубите...

Никога не ще престана да повтарямъ: тачете най-скъпото достояние на единъ народъ — книгата, родната книга. Не затова, че самъ пиша книга. Преди да съмъ писалъ, азъ съмъ я носилъ въ душата си като скъпа съкровищница. Отъ хубавата българска книга азъ познахъ себе си, близкитъ си, родната земя, дълга си. Отъ она, които сж я създали съ нервитъ си, съ болкитъ и радоститъ на сърцето си. Чрезъ нея азъ се възпитахъ като членъ на едно голъмо семейство и отъ безлично, безразлично, отвлъчено число добихъ свое име и място на тая земя.

По случай деня на родната книга ние си уредихме единъ малкъ празникъ. Скромнъ бѣ той, безъ блъсъкъ, но все пакъ нѣколко сърдца го почувствуваха. Само нѣколко посветени въ дълбокия смъгъл на книгата. Широка маса на народа и не малка частъ отъ тѣй наречената наша наредена интелигенция не се отдаде на радостната трѣпка за победата на духа чрезъ родната книга.

Но тамъ, задъ стенитъ на родната земя, като затворници презъ решетка, поглеждаха къмъ празника поробени българи. Такива затворници сж българитъ въ Добруджа. Докато ние тукъ съ радост и съ гордостъ редѣхме духовната трапеза на българската книга, отъ тамъ, отъ Добруджа, присѣгаха презъ решетката. Хубавата трапеза блазни българина отъ тоя

поробенъ край, а една корава ржка го блъска и вмѣсто жадуваната чиста вода му поднася злъчка и горчилка...

Българската книга, която зове хората къмъ братство, къмъ любовъ, къмъ свобода, къмъ уважение на човѣшкото достоинство, къмъ напредѣкъ и трудъ — тая книга не може да влѣзе въ ржцетъ на добруджанския българинъ. Той я търси, за да се приобщи къмъ душата на своитъ братя, да почувствува красотата на българската речъ. Безъ тая речъ той като да престава да бжде разумно същество, откъсва се отъ единъ свидетелъ свѣтъ, отъ миналото си, отъ коренитъ, които го свързватъ съ земята на цѣли поколения.

Затова, въ деня на книгата ни, когато тукъ я показвахме като наша гордостъ, отъждъ скърбѣха и душитъ бѣха въ трауръ. И тѣ нададоха викъ къмъ свободнитъ си братя:

— Обичайте, подкрепете и се радвайте на родната книга. Тя е като свободата — когато я имаме, не я чувствуваме, а когато ни лишатъ отъ нея, готови сме на всички жертви, за да си я върнемъ. Родната книга е най-дълбокия символъ на националната свобода. Когато изгубихме тая книга, тогава тя ни стана свидна като скъпа майка откъсната отъ рожбитъ си.

Българинътъ — робъ бѣ осиянъ отъ тая истина. Свободниятъ българинъ е слѣпъ предъ нея.

Ник. Атанасовъ

ВЕЛИКЪ УЧИТЕЛЪ

Поетътъ е младостъ, — и младостта поетъ. Кой младежъ съ поживъ темпераментъ не е плащаль данъ на изкуствата презъ ученическитъ си години? Това най-добре знаятъ старитъ майстори: тѣ тѣ често биватъ отрупвани съ „опити“ отъ горнитъ класове на мъжкитъ и девически гимназии въ цѣлата страна...

Темпераментъ иятъ гимназистъ е въ поетическо настроение дори когато спи. А и наяве той сѣнища сѣнува. И затова всички изкуства сж близки на душата му. Ето така всѣки темпераментенъ младежъ се самоизлъгва: той счита присѣжитъ на младежта поетически настроения за творчески даръ.

А художникътъ не е човѣкъ само на настроенята. Той е преди всичко носителъ на небесната дарба образно да мисли и ясновидски да прониква.

Младежътъ, който разполага само съ настроенята на своя възкитѣлъ темпераментъ, дава въ своитъ „опити“ ефектни подскачания отъ клонъ на клонъ, както правятъ поинитъ птички въ пролѣтно утро. Но... дънерътъ на дървото той не вижда! Така отъ неговитъ усилия се получава нѣщо мъглаго, което види въ утро като димъ: докато се огледате, димътъ изчезналъ...

Ето поема „Суламита“ отъ единъ младежъ. Нижатъ се нѣколко десетки куплети:

„Суламита, най-хувава между мъртвитъ, Царица на Иерусалимъ, Алпийски нарцисъ, южански кринъ, Слъзь отъ тъмнитъ!“

Очевидно, младежътъ чувствува своята мечта, нейде въ тъмнитъ,

И не може, уви, да я изнесе на свѣтлина! Нижатъ се мъглави куплети (и защото сж такива, ставатъ все по-пусти и грапови), а не се очертаватъ никакви контури на образъ. Но нали и мечтата трѣбва да има свои очертания: външни линии и вътрешна сжщина?

Това е така съ всички опити при младежки настроения: тукъ ржка, тамъ нога, и никжде ланити, горящи отъ страсть; никжде очи, въ които да искри огънятъ на таинствената сложность — живота.

Въ този смисълъ Иванъ Вазовъ е великъ учителъ.

Казватъ: Вазовъ е голѣмъ майсторъ, обаче по чувства и по мисълъ той билъ плитѣкъ, повърхностенъ.

Въ изкуствата нѣма майсторъ безъ дълбоки чувства и мисълъ. Наистина, всѣко поколѣние иде съ по-нови (ако не и по-далечни, по-обхватни) чувства и мисли. Тѣмо затова животътъ е вѣчно движение. Но чувствата и мислитъ на всѣко ново поколѣние трѣбва да бждатъ застъпени въ изкуствата отъ сжщо такива велики майстори, каквито сж се издигнали срѣдъ предидущитъ поколѣния. Кжсота на мисълъ е въ нашия литературенъ животъ да се отрича великъ майсторъ отъ чуждъ лагеръ, за да бжде издигнатъ свой такъвъ.

Казвахъ: Иванъ Вазовъ е великъ учителъ. Той е такъвъ и ще бжде такъвъ за всички идни поколѣния — поне докато не се издигнатъ у насъ общопризнати по-велики майстори. Това е така, защото Вазовъ дава образно мислене при пълно ясновидство. Вземете и най-незначителното му творение: въ него ще

намѣрите сжщото онова проникновение, което е налице и въ работитъ му съ явни проблески на гениалность. Никжде той не зове, не моли, не кани мечтата си да слѣзе отъ „тъмнитъ“, а направо я поставя подъ лжчитъ на своя гений, поставя я въ обаятелно освѣтление — и така я внедря въ сърдцата и въ душитъ ни. Само затова и въ стиха му, и въ неговата проза нѣма кълчения и чупения: всичко е игра на сребърни звънци.

Да, Иванъ Вазовъ е великъ учителъ, защото всѣко негово творение иде не само отъ поетическитъ му настроения, а и отъ доловена чрезъ творческо ясновидство (и напълно съвладяна отъ майсторското съзнание) образна мисълъ.

Т. е. всѣки поетически кжсъ отъ Иванъ Вазовъ е преди всичко художествена идея, прозрѣна чрезъ подсъзнателенъ творчески усетъ и въплотена въ такъвъ поетически образъ, че презъ всѣки редъ гледа незаспиващето око на майстора и въ всѣки изразъ се чувствува необяснимиятъ музикаленъ слухъ на осъзнавъ поетически даръ.

А. Страшимировъ

Изъ изложбата на Ал. Мечкуевска

НАДЪ ЯРДА, офортъ
(Вижъ статията въ бр. 9/278 на „Литературенъ часъ“)

И извънъ България има българи!

Práznička na sveti Kiril i Metodii apostoletе na balgarskata nácija

U mája měseca na 11 balgarskata nácija ij praznikovala pomena na dváta apoštole balgarsci, dváta brátia sv. Kiril a Metodij. Tezi dvá svetci sa pukrastli balgarete i sa ji dáli idna kultura, kuja ij služla za fundament za sate slaviánskite kulturi. Stárijia balgarsci jezič i dnés se haznuvá u sate pravoslávni čarkvi. „Dobrudžanski Glas“ piši: „S izobretjanaveto na slavianskoto pismo, s napisvaneto na parviti slavianski knigi na starobalgarski ezik svetite sv. Kiril i Metodij osnovava starobalgarskata pismenost, kojato prisadena pokasno na srabska i ruska počva, dade bogatite plodove na ruskata i srabska prosveta i knižnina...“

„Taj, naj jarkite ličnosti na slavianskoto plemе — Kiril i Metodij rabotihа do palna samozhertva za duhovnoto edinenie na vsički slaviani!“

„Zatova pametata na besmrtnite narodni učiteli se pazi i počita kao svetinija!“

„Skapa i sveta da bade pametata na Kirila i Metodija ot dnes prez vekoveta, kako e skapa i sveta parvata i čoveškata svoboda!“ — Blaga Alexandrova.

Na drugu mestu piši: „Bez kniga nema Balgarija? Mogaťnata Simeonova daržava se razpadna na prah i pepel. Pogromi i vojni sa minali. Knigata osta nala. I ot tamnata kilija neinite ogneni slova se razleha po svi napravlenija.“

Ud gornite, rédve vidim, či kolkú glávna beš makata na tezi dvá brajčá vidim puterata na sluváta i na knigjiteji kuja sa qaržál duha u sate balgare. I nija vikam sas sata balgarska nácija: da ji bad svet i skap, pomena na tezi dvá braiča!

Бел. ред. Горната статия е помѣстена въ бр. 4, год. I, на в. „Banatsci Balgarsci Glasnik“ отъ I юний т. г. Вестникътъ излиза въ Темешваръ подъ редакцията на Каролъ Телбисъ.

Горната статия даваме изцѣло като интересенъ документъ за народностното чувство, езика и писмото на банатскитъ българи.

Сдържанието на вестника е изобщо разнообразно, интересно и родолюбиво. Въ маншетата на въпросния бр. 4 е помѣстена една извадка отъ Паисиевата история („Поради что се срамишъ...“ и пр.). Има и специална страница „За dubrijte dica“.

Вестникътъ заслужава всѣко насърчение отъ събратята отъ България.

СКРИТА ОБИЧЪ

Всички деца го наричаха Иванчо Кората. Това дете бѣше сухо, прегърбено, съ тъмно кафяво лице, малки очи и тжпо носле. Не бѣше хубаво и всѣкога се обличаше въ стари износени дрехи. Майка му, вдовица, ги правѣше отъ дрехитъ, които нейниятъ господаръ, чифликчията чичо Антонъ, ѝ подаряваше за празниците.

Така облеченъ, Иванчо Кората не бѣше много желенъ въ игритъ на децата, които бѣха и по-хубави отъ него и по-добре облечени.

Затова Кората отрано се отдѣли отъ тѣхъ и заживѣ свой животъ. Чифликътъ на чичо Антонъ бѣше голѣмъ, на южната му страна имаше гора, а задъ нея — малка желѣзно-пжтна станция.

Мекъ, топѣлъ вѣтръвъ подухна откъмъ гората, която се топѣше въ синя мъгла. Тополитъ въ градината станаха още по-нѣжни и по-бледни.

Иванчо излѣзе и трѣгна къмъ гората.

Въ това време чу, че наблизо скимти куче, което измжчваше. Обърна се и видѣ файтонджията отъ чифлика, Никола, който бѣше вързалъ съ дебела връвь едно старо куче и го влечеше изъ влажнитъ ниви.

— Чичо Никола, кжде водишъ това куче?

— Като искашъ да знаешъ, ще ти каже: ще му отдера кожата, защото ми трѣбватъ обуца.

Иванчо Кората се загледа въ грубото лице на тоя човѣкъ, видѣ тъмнитъ му очи, озлоби се къмъ него, трѣгна и си даде дума никога да не приказва съ него.

Когато Кората влѣзе въ гората, слънчевата свѣтлина се отлѣ задъ него и потече надъ пжтя съ телеграфнитъ жици. Изъ гората плуваше влаженъ дъхъ отъ кората на дърветата.

Детето поиска да остане по-дълго време въ гората и да отиде при голѣмото езеро, кждето нѣкога, много отдавна, се бѣ удавилъ баща му, но сега не можеше: трѣбваше да набере кокичета и да ги продаде на станцията.

На връщане, следъ като продаде цвѣтата, Кората отиде при езерото

ОТЪ СПАСЪ КРАЛЕВСКИ

и седна до едно дърво. Дълбоко подъ синята вода, плуваха малки бѣли облачета.

Кората седѣше и мислѣше за Владко, най-малкия синъ на чифликчията. Кората обичаше Владко много странно. Владко бѣше всѣкога мълчаливъ, понѣкога бѣше суровъ, но все пакъ той бѣше уменъ и се отдѣляше отъ другитъ деца.

Иванчо много пжти го е сѣнувалъ, въ сѣня си му е говорилъ за своята обичъ къмъ него, но презъ деня когато се срещнѣха, двамата мълчеха и така изглеждаше каточетѣ бѣха врагове.

Надъ гората се синѣеше топло небе, листата на дърветата бѣха омекнали отъ слънчевата свѣтлина.

Иванчо гледаше въ езерото. Каточето това небе, което бѣше долу, въ водата, е отъ другъ свѣтъ; то му се виде далечно, непостижимо. Тукъ се е удавилъ баща му — неговиятъ образъ дали не е скритъ въ тия далечни облаци въ водата?

Кората мислѣше за баща си. Той му се присѣняше ноцетъ, за него мечтаеше денетъ, когато отиваше на станцията или скиташе изъ гората.

Иванчо Кората не помнѣше ба-